

:

()

: تیر ۱۴۰۱

: گروه ۷، ابتکار کمر بند و راه، سیاست منطقه‌ای عربستان، شورای هماهنگی عربستان و ترکیه،
زغال سنگ، کریدور ترنس افغان، تحریم روسیه

: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۶	تحولات جهانی
۸	تحولات منطقه‌ای
۱۴	داده‌های تازه

مقدمه

ایران در اقتصاد سیاسی بین‌الملل موقعیتی دوگانه دارد. از یک سو ارتباطات بین‌المللی این کشور به کمترین میزان در دهه‌های اخیر رسیده است و از دیگر سو کشور به صورت مضاعف از تحولات در محیط روانی و عملیاتی اقتصاد سیاسی بین‌الملل متأثر می‌شود. سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی"، باهدف بررسی رویدادهای بااهمیت از منظر تأثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران، در دولایه جهانی و منطقه‌ای به رشته تحریر درآمده است. در این گزارش، گلچینی از تحولات اخیر در دولایه جهانی و منطقه‌ای محیط ژئواکونومیک ایران مورد بحث و بررسی قرار گرفته‌اند.

تحولات جهانی

سرمایه‌گذاری ۶۰۰ میلیارد دلاری گروه ۷ برای رقابت با ابتکار کمربند و راه چین

اجلاس اخیر سران گروه ۷ که در آلمان برگزار شد با تصمیماتی تازه در پیشبرد رقابت اقتصادی و سیاسی با چین و روسیه همراه بود. در این اجلاس سران گروه ۷ بر سر استراتژی کلان رقابت ژئواکونومیک با چین به توافق دست یافتند و وعده سرمایه‌گذاری ۶۰۰ میلیارد دلاری در زیرساخت‌های کشورهای در حال توسعه دادند. این توافق در قالب راهبرد کلان موسم به "مشارکت در توسعه زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری در پهنه جهانی" اجرایی خواهد شد. در چارچوب این طرح، بایدن اعلام کرد که ایالات متحده ۲۰۰ میلیارد دلار در قالب کمک‌های مالی، بودجه فدرال و سرمایه‌گذاری خصوصی را طی پنج سال برای حمایت از پروژه‌هایی در کشورهای با درآمد کم و متوسط که به مقابله با تغییرات آب‌وهوایی و همچنین بهبود سلامت جهانی، برابری جنسیتی و زیرساخت‌های دیجیتال کمک می‌کند، بسیج خواهد کرد.

رئیس کمیسیون اروپا نیز اعلام کرد که اروپا ۳۰۰ میلیارد یورو (۳۱۷,۲۸ میلیارد دلار) را برای این ابتکار در مدت مشابه بسیج خواهد کرد تا جایگزینی پایدار برای طرح کمربند و جاده چین ایجاد کند. رهبران ایتالیا، کانادا و ژاپن نیز در مورد برنامه‌های خود نکاتی را بیان کردند. امانوئل ماکرون، رئیس‌جمهور فرانسه و بوریس جانسون، نخست‌وزیر بریتانیا، وعده‌های چندانی ارائه ندادند اما بر حمایت از کوشش‌های گروه ۷ تأکید کردند.

در جریان این اجلاس، بایدن چندین پروژه شاخص از جمله پروژه ۲ میلیارد دلاری توسعه انرژی خورشیدی در آنگولا با حمایت وزارت بازرگانی، بانک صادرات و واردات ایالات متحده، شرکت آمریکایی AfricaGlobal Schaffer و توسعه‌دهنده پروژه ایالات متحده Sun Africa را برجسته کرد. افزون بر این او اشاره کرد که واشنگتن به همراه سایر اعضای گروه ۷ و اتحادیه اروپا ۳,۳ میلیون دلار کمک فنی به انستیتو پاستور داکار در سنگال ارائه خواهد کرد تا یک مرکز تولید واکسن در مقیاس صنعتی در آن کشور احداث شود. آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده (USAID) همچنین تا سقف ۵۰ میلیون دلار را طی پنج سال به صندوق مراقبت از کودکان بانک جهانی اختصاص خواهد داد. بایدن وعده داد که صدها میلیارد دلار می‌تواند از بانک‌های توسعه چندجانبه، مؤسسات مالی توسعه، صندوق‌های ثروت دولتی و سایر منابع برای پیشبرد این طرح تأمین شود.

رقم ذکر شده از سوی رئیس کمیسیون اروپا پیش‌ازاین در قالب ابتکاری تحت عنوان دروازه جهانی از سوی اتحادیه اروپا اعلام شده بود. در قالب این ابتکار اتحادیه اروپا در پی سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و ایجاد زیرساخت‌هایی با استانداردهای بالا، اتصال کالاها، مردم و خدمات در

سراسر جهان به یکدیگر است. به دیگر سخن اتحادیه اروپا می‌کوشد به دروازه اتصال کالاها، افراد و خدمات در سراسر جهان بدل شود. آفریقا و آمریکای لاتین که بیش از سایر مناطق مورد توجه ابتکار کمربند راه چین قرار دارند در کانون توجه ابتکار دروازه جهانی اتحادیه اروپا نیز قرار گرفته‌اند.

در قالب این طرح، کمیسیون اروپا به نهادهای ذی‌ربط در این اتحادیه تا پایان ۲۰۲۲ فرصت داده تا پروژه‌های دارای تأثیرات کلیدی در نقاط مختلف جهان به‌ویژه در آفریقا و آمریکای لاتین را مشخص نمایند و زمینه را برای سرمایه‌گذاری اتحادیه فراهم آورد. رئیس کمیسیون اروپا تأکید کرده است که سرمایه‌گذاری در این پروژه‌ها هوشمندانه خواهد بود. به بیان او "اتحادیه اروپا بر احداث جاده‌ای که معدن مس شرکت چینی را به مجتمع فراوری چینی متصل کند، سرمایه‌گذاری نخواهد کرد." کنایه‌ای از اینکه سرمایه‌گذاری‌ها در راستای ایجاد فرصت‌های ناخواسته برای شرکت‌های چینی نخواهند بود. افزون بر این او تأکید کرده است که این سرمایه‌گذاری‌ها در راستای افزایش انعطاف در زنجیره‌های عرضه جهانی و ارتقای امنیت زنجیره تأمین صورت می‌گیرد. وابستگی زنجیره‌های تأمین به چین، نگرانی‌های مهمی در غرب ایجاد کرده است. تأمین مالی پروژه‌هایی که در اولویت کار قرار می‌گیرند از طریق مشارکت بخش عمومی و خصوصی صورت می‌گیرد. اتحادیه در قالب اعتبار صادراتی وام و ارائه برخی تضمین‌ها بخش خصوصی را به سرمایه‌گذاری در این پروژه‌ها تشویق خواهد کرد. اتحادیه اروپا بانک سرمایه‌گذاری اروپا و بانک توسعه و بازسازی اروپایی را نیز احتمالاً در حمایت از این پروژه‌ها درگیر نماید. اتحادیه اروپا مهم‌ترین برتری این ابتکار در قیاس با ابتکار کمربند و راه چین را التزام آن به شفافیت و حکمرانی خوب دانسته است. سرمایه‌گذاری بر پروژه‌های هیدروژن سبز در قاره آفریقا و اتصال برزیل به پرتغال به‌واسطه فیبر نوری زیردریایی به‌عنوان نمونه‌هایی از پروژه‌های این ابتکار نام‌برده شده است.

در واقع در اجلاس اخیر گروه ۷، ابتکار دروازه جهانی اتحادیه اروپا با وعده سرمایه‌گذاری ۲۰۰ میلیارد دلاری آمریکا و سرمایه‌گذاری ۱۰۰ میلیارد دلاری اعضای غیراروپایی گروه ۷ ترکیب شده و تحت عنوان "مشارکت در توسعه زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری در پهنه جهانی" اجرایی خواهد شد. ابتکار کمربند و راه چین سال‌هاست وارد فرایند اجرایی شده است. باتوجه به نفوذ اندک دولت‌های غربی بر بخش خصوصی این کشورها، رقابت با ابتکار کمربند و راه چین، آسان نخواهد بود. برخلاف دولت چین، دولت‌های گروه ۷ نمی‌توانند شرکت‌ها را به سرمایه‌گذاری‌هایی که منطبق سیاسی و ژئوپلیتیک دارد، وادار نمایند.

تحولات منطقه‌ای

توافق‌های ۷ میلیارد دلاری مصر و عربستان

محمد بن سلمان در روزهای اخیر راهی طیفی از کشورهای منطقه شد تا سیاست منطقه‌ای عربستان را گامی به‌پیش ببرد. یکی از مقاصد این سفر مصر بود. در پی سفر ولیعهد عربستان سعودی به مصر، دو کشور ۱۴ توافقنامه و یادداشت تفاهم به ارزش ۷,۷ میلیارد دلار امضا کردند. قراردادهای امضا شده، چندین بخش از جمله نفت، انرژی‌های تجدیدپذیر، هیدروژن سبز، فناوری اطلاعات، تجارت الکترونیک، داروسازی، زیرساخت‌ها و امنیت سایبری را در برمی‌گیرد. از این میان، مهم‌ترین توافقنامه امضا شده بین مصر و عربستان سعودی، توافق بین شرکت هلدینگ عجلان و برادران سعودی و شرکت گروه زنجیره تأمین عرب مصر برای ساخت مرکز ذخیره‌سازی نفت و فرآورده‌های نفتی مصر به مبلغ ۳,۳ میلیارد دلار است. همچنین، ACWA Power و هلدینگ برق مصر برای تولید ۱۱۰۰ مگاوات انرژی پاک با هزینه‌ای بالغ بر ۱,۳ میلیارد دلار توافق کردند. شرکت هلدینگ Ajlan & Bros با گروه هلدینگ سامی سعد مصر قراردادی به ارزش حدود ۱ میلیارد دلار برای انرژی‌های تجدیدپذیر و نمک‌زدایی آب امضا کرد. همچنین قراردادی با هلدینگ حسن علام برای توسعه املاک و صنایع غذایی به ارزش حدود ۵۰۰ میلیون دلار امضا کرد.

در سال ۲۰۲۱ صادرات عربستان به بازار مصر ۱۰ میلیارد دلار بوده است، در حالی که صادرات مصر به بازار عربستان حدود ۴ میلیارد دلار بوده است. سرمایه‌گذاری عربستان در مصر بیش از ۳۲ میلیارد دلار است و بیش از ۶۸۰۰ شرکت سعودی در آن مشارکت دارند. این در حالی است که سرمایه‌گذاری مصر در عربستان سعودی بالغ بر ۵ میلیارد دلار است و بیش از ۸۰۲ شرکت مصری در آن مشارکت دارند. مصر بزرگ‌ترین شریک تجاری عربی عربستان سعودی، هفتمین در مجموع از نظر صادرات و نهم از نظر واردات است.

پایان تحریم‌های عربستان علیه ترکیه

ترکیه یکی دیگر از مقاصد سفرهای منطقه‌ای ولیعهد عربستان بود. در پایان این سفر، مقامات بازرگانی عربستان اعلام کردند که این کشور، تحریم غیررسمی خود علیه صادرات ترکیه را لغو کرده است و هیچ محدودیت گمرکی برای کالاهای ترکی در عربستان سعودی وجود ندارد. عربستان سعودی از سال ۲۰۱۸ زمانی که روابط پس از قتل جمال خاشقجی روزنامه‌نگار عربستانی در استانبول تیره شد، تحریم‌هایی بی‌سر و صدایی را بر کالاهای ترکیه اعمال کرده است. در

نتیجه این اقدام، صادرات ترکیه تا سال ۲۰۲۱ تقریباً ۹۲ درصد کاهش یافت. بر مبنای اعلامیه مشترکی که در پایان این سفر منتشر شد، دو کشور قصد دارند همکاری‌های خود را در زمینه تجارت، گردشگری، ساخت‌وساز و انرژی و همچنین صنایع دفاعی و فناوری‌های جدید تقویت کنند. افزون بر این، در این بیانیه به چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی و تعهد به فعال‌سازی مجدد شورای هماهنگی عربستان و ترکیه و درعین حال بر اهمیت مذاکرات شورای همکاری ترکیه و شورای همکاری خلیج‌فارس در مورد توافقنامه تجارت آزاد تأکید شده است. این نکات نشان می‌دهد که دو کشور تلاش می‌کنند با توجه به تحولات منطقه‌ای و جهانی چشم‌اندازی جدید ترسیم نمایند.

بر مبنای گزارش رسانه‌های نزدیک به دولت ترکیه، از این‌پس کالاهای ترکیه دیگر توقیف نمی‌شوند یا در گمرک منتظر نمی‌مانند و ریاض به سرعت برای تجارت ترکیه روایت صادر می‌کند. مهم‌تر آنکه شرکت‌های ترکیه‌ای مجاز خواهند بود که در مناقصه‌های دولتی عربستان شرکت کنند. در این سفر ۳۵۴ تن از مدیران شرکت‌های بزرگ سعودی ولیعهد را همراهی می‌کردند و مجموعه‌ای از معاملات را با شرکت‌های ترکیه‌ای به‌ویژه در بخش مواد غذایی امضا کردند. مقامات ترکیه نیز اعلام کردند که قصد دارند تجارت دوجانبه را از ۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ به ۱۰ میلیارد دلار در سال آینده میلادی افزایش دهند. افزون بر این مقامات ترکیه به دنبال یک قرارداد سوآپ ارزی با عربستان سعودی برای افزایش ذخایر بانک مرکزی ترکیه هستند. از دیگر سو وزیر سرمایه‌گذاری عربستان سعودی از شرکت‌های ترک دعوت کرد تا در پروژه‌های سرمایه‌گذاری عربستان سعودی به ارزش ۳٫۳ تریلیون دلار مشارکت کنند. اردوغان برای نشان دادن اشتیاق خود به گسترش روابط با عربستان، ولیعهد این کشور را تا فرودگاه بدرقه کرد.

صرفه‌جویی ۲ میلیارد دلاری پاکستان از تجارت با افغانستان

شهباز شریف نخست‌وزیر پاکستان اخیراً با تأکید بر افزایش واردات زغال‌سنگ از افغانستان اعلام کرده است که این کشور از ناحیه واردات زغال‌سنگ افغانستان سالانه ۲ میلیارد دلار صرفه‌جویی می‌کند. پیش از تحولات جنگ اوکراین، عمده واردات زغال‌سنگ پاکستان از آفریقای جنوبی صورت می‌گرفت اما در ماه‌های اخیر صادرکنندگان بزرگ زغال‌سنگ در جهان، اولاً قیمت‌ها را به شدت افزایش داده‌اند و ثانیاً محدودیت‌هایی بر صادرات زغال‌سنگ به دلیل نگرانی از امنیت انرژی خود وضع کردند.

در ماه‌های اخیر قیمت صادراتی هر تن زغال‌سنگ در بازارهای جهانی از ۹۰ دلار به ۳۵۰ دلار افزایش یافته است. این تغییرات واردات زغال‌سنگ از آفریقای جنوبی را برای پاکستان بسیار

پرهزینه کرده است. از همین رو این کشور بر واردات زغال سنگ افغانستان متمرکز شده است. پاکستان هر تن زغال سنگ افغانستان را به قیمت ۲۷ دلار وارد می کند مهم تر آنکه واردات از افغانستان به روپیه صورت می گیرد و پاکستان پرداخت دلاری صورت نمی دهد. این امر نیز با توجه به کسری شدید موازنه تجاری پاکستان به نفع این کشور است.

خرید بسیار ارزان زغال سنگ افغانستان باعث شده تا در داخل این کشور انتقادهای زیادی نسبت به دولت طالبان صورت گیرد، اما مقامات اقتصادی طالبان اعلام کردند که آنان دخالتی در صادرات زغال سنگ به پاکستان ندارند بلکه زغال سنگ را به شرکتهای داخلی می فروشند و آنها به عنوان بخش خصوصی صادرات را صورت می دهند. اما با شدت گرفتن انتقادات از دولت طالبان، مقامات اقتصادی این دولت در روزهای اخیر وعده داده اند که نرخ صادراتی زغال سنگ را به ۶۰ دلار در هر تن افزایش می دهند.

بر مبنای آمارهای وزارت معادن افغانستان این کشور ۸۰ معدن زغال سنگ دارد که تاکنون تنها ۱۷ معدن به مرحله استخراج رسیده است. پاکستان به تدریج مزد حمایت های چند دهه ای خود از طالبان را می گیرد. این کشور با پیوند زدن اقتصاد افغانستان به اقتصاد خود و تبدیل افغانستان به پیرامون اقتصادی اسلام آباد به تدریج در حال تسلط بر ثروت های افغانستان است.

قراردادهای جدید اقتصادی اردن و عربستان

اردن یکی از مقاصد سفر منطقه ای بن سلمان در هفته گذشته بود. در جریان این سفر قراردادهای اقتصادی مهمی میان دو کشور در حوزه های معدن، ساخت و ساز، انرژی اتمی، واردات و صادرات امضا شد. عربستان سعودی و اردن روابط اقتصادی نزدیکی دارند. تجارت بین دو کشور در سال ۲۰۲۱ تقریباً ۴,۴ میلیارد دلار بوده است که از حدود ۳,۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است. میزان سرمایه گذاری عربستان در اردن ۱۴ میلیارد دلار است که عربستان سعودی را به بزرگترین سرمایه گذار در اردن تبدیل می کند. عمده صادرات عربستان به اردن نفت است و بخش عمده صادرات اردن به عربستان سعودی دارو و دام است. اردن از چندین کشور خلیج فارس از جمله عربستان سعودی کمک های اقتصادی دریافت می کند.

مصر ۵۰ پروژه به قطر پیشنهاد کرد

امیر قطر برای نخستین بار پس از تنش های سال ۲۰۱۷ که منجر به تیرگی روابط این کشور با عربستان، امارات و مصر شد، راهی قاهره شد تا دوره ای تازه در روابط سیاسی دو کشور را شکل دهد. روابط مصر و قطر پس از چهل و یکمین اجلاس سران شورای همکاری خلیج فارس که

در ژانویه ۲۰۲۱ در عربستان سعودی برگزار شد و به محاصره تقریباً چهارساله دوحه پایان داد، بهبودیافته است.

یکی از محورهای این دیدار سرمایه‌گذاری قطر در مصر بود. در خلال این دیدار مقامات مصری اعلام کردند که سرمایه‌گذاران قطری فرصت مشارکت در حدود ۵۰ پروژه سرمایه‌گذاری در مصر را دارند. مقامات مصری خاطرنشان کردند که دولت این کشور "مشوق‌های قابل توجهی برای جذب سرمایه‌گذاران، به‌ویژه در مناطق آزاد کشور" ارائه می‌دهد. دولت مصر از سرمایه‌گذاران قطری دعوت کرد تا در مجمع سرمایه‌گذاری عرب که قرار است در ماه سپتامبر برگزار شود، شرکت کنند. پیش‌ازاین در ماه مارس سال جاری، دوحه با سرمایه‌گذاری ۵ میلیارد دلاری در اقتصاد مصر موافقت کرد.

مصر و روسیه از ارزشهای محلی در مبادلات تجاری استفاده می‌کنند

مصر و روسیه قصد دارند از ارزشهای محلی خود در معاملات تجاری دوجانبه استفاده کنند. وزیر تجارت و صنعت مصر اخیراً گفته است که قاهره مکانیسم پرداختی را برای استفاده از روبل روسیه در مبادلات تجاری با مسکو ایجاد خواهد کرد. وزیر صنعت و تجارت روسیه نیز گفته است که مسکو و قاهره توافق کردند که در تسویه حساب‌های متقابل به ارزشهای محلی روی بیاورند. از منظر وی حجم مبادلات تجاری روسیه و مصر این امکان را برای دو کشور فراهم می‌کند تا از روبل و پوند در مبادلات تجاری استفاده کنند.

بر اساس آمار رسمی مصر، مبادلات تجاری بین مصر و روسیه در سال ۲۰۲۱ افزایش یافت و به ۴,۷ میلیارد دلار رسید که نسبت به ۴,۵ میلیارد دلار در سال گذشته نزدیک به ۵ درصد افزایش داشت. صادرات مصر به روسیه در سال ۲۰۲۱ با ۱۴,۷ درصد افزایش به ۵۹۱,۷ میلیون دلار رسید، درحالی‌که صادرات روسیه به مصر با ۳,۹ درصد افزایش به ۴,۱۷۸ میلیارد دلار رسید.

روسیه همچنین در حال ایجاد یک منطقه صنعتی در منطقه کانال سوئز است و دو کشور در حال همکاری برای ارتقای شبکه راه‌آهن مصر هستند. افزون بر این روسیه در حال ساخت اولین نیروگاه اتمی مصر با هزینه ۲۵ میلیارد دلار است که ۸۵ درصد آن توسط مسکو تأمین مالی می‌شود. در اجلاس اخیر مجمع اقتصادی سن پترزبورگ که به دوس روسی مشهور است و در میانه ژوئن ۲۰۲۲ برگزار شد، رئیس‌جمهور مصر به‌عنوان میهمان ویژه دعوت شده بود. او ترجیح داد از طریق ویدئو کنفرانس در این مجمع سخنرانی نماید و به روسیه سفر نکند.

سفر هیئت اقتصادی مصر به اسرائیل پس از ۱۰ سال

رسانه‌ها از سفر یک هیئت مصری متشکل از ۱۲ تاجر و اعضای فدراسیون صنایع مصر برای اولین بار پس از ۱۰ سال به اسرائیل خبر دادند. سفیر اسرائیل در مصر، هیئت را در جریان سفر به اسرائیل همراهی می‌کرد. هیئت مصری در این سفر با مقامات اسرائیلی از سازمان‌های مختلف از جمله انجمن تولیدکنندگان اسرائیل، فدراسیون اتاق‌های بازرگانی اسرائیل و مؤسسه صادرات اسرائیل دیدار کرد. بر اساس بیانیه مشترک وزارتخانه‌های امور خارجه، اقتصاد و صنعت اسرائیل، این هیئت همچنین از کارخانه‌های اسرائیل بازدید کرد و با نمایندگان شرکت‌های بزرگ اسرائیلی دیدار کرد. مقامات اسرائیلی امیدوار هستند که این بازدید منجر به گسترش همکاری‌ها در مناطق کیفی صنعتی QIZ شود. این مناطق در سال ۲۰۰۴ با حمایت آمریکا در مصر شکل گرفت. در این مناطق قرار است شرکت‌های مصری و اسرائیلی تولیدات مشترکی صورت دهند و این تولیدات در صورتی که شرکت‌های اسرائیلی سهم ۱۱ درصدی در محصول نهایی داشته باشند با معافیت‌های ویژه وارد بازار ایالات متحده خواهد شد.

بر اساس آمارها، صادرات اسرائیل به مصر شامل محصولات نساجی (۷۸٪ از کل صادرات)، مواد شیمیایی صنعتی (۱۱٪)، لاستیک و پلاستیک (۸٪) است، در حالی که واردات اسرائیل از مصر شامل مواد شیمیایی صنعتی (۳۲٪)، محصولات کشاورزی و غذایی تازه (۲۷٪) و ماشین‌آلات (۱۷٪) است. تجارت بین اسرائیل و مصر در سال ۲۰۲۱ بالغ بر ۳۳۰ میلیون دلار بوده است.

اخیراً اتحادیه اروپا، اسرائیل و مصر قراردادی را برای افزایش صادرات گاز طبیعی از اسرائیل به اروپا از طریق مصر امضا کردند. در اوایل سال ۲۰۲۰، اسرائیل صادرات گاز طبیعی به مصر را آغاز کرد. اخیراً وزارت اقتصاد اسرائیل طرح جدیدی را بین دو طرف فاش کرد که هدف آن دوبرابر کردن مبادلات تجاری - به‌استثنای گردشگری و گاز طبیعی - به میزان ۷۰۰ میلیون دلار تا سال ۲۰۲۵ است. اسرائیل برای گسترش ژئواکونومیک در خاورمیانه به‌شدت تلاش می‌کند و مصر یکی از بازارهای بزرگ محسوب می‌شود.

اقتصاد مصر شدیداً درگیر بحران است و جنگ اوکراین، دشواری‌های جدیدی برای آن پدید آورده است. این وضعیت ممکن است مصر را وادار به توسعه روابط اقتصادی با اسرائیل نماید. توسعه روابط با اسرائیل می‌تواند به جلب کمک‌های اقتصادی و نظامی آمریکا به مصر نیز کمک نماید. در دهه‌های اخیر مصر یکی از مهم‌ترین کشورهای دریافت‌کننده کمک‌های نظامی آمریکا بوده است.

آمادگی ازبکستان برای احداث کریدور ترنس افغان

دولت طالبان از موافقت ازبکستان برای اجرای کریدور ریلی موسوم به ترنس افغان خبر داده است. این پروژه ریلی ازبکستان و آسیای مرکزی را از طریق افغانستان به پاکستان و به آب‌های آزاد پیوند می‌زند. قرار است در نشست آتی بازسازی افغانستان که در تاشکند ازبکستان برگزار می‌شود در مورد نحوه تأمین مالی این پروژه، توافق صورت گیرد. طالبان مدتی است که طرح ویژه‌ای برای تأمین امنیت این خط ریلی ارائه داده است و مدعی است در روند احداث آن همکاری تمام‌کمالی صورت خواهد داد. در وضعیت فعلی این خط ریلی از ازبکستان تا حیرتان و مزارشریف افغانستان تداوم دارد. عمده کالاهای مبادلاتی افغانستان و آسیای مرکزی از این طریق صورت می‌گیرد. کریدور ترنس افغان از شهرهای مزار، سمنگان، پلخمری، کابل، لوگر و جلال‌آباد عبور می‌کند و سرانجام به پیشاور پاکستان می‌رسد و از آنجا به راه‌آهن سراسری پاکستان متصل و به کراچی می‌رسد. این خط کاملاً در رقابت با کریدور شمال - جنوب که از ایران عبور می‌کند قرار دارد. اخیراً بخش خصوصی روسیه نیز تفاهم‌نامه‌ای با اتاق بازرگانی افغانستان امضا کرده است. در قالب این تفاهم واردات گاز، گندم و سایر محصولات از روسیه و صادرات محصولات کشاورزی افغانستان به روسیه از طریق خط ریلی حیرتان مزار صورت خواهد گرفت.

مکانیسم عراق برای اجرایی کردن توافق ۲۰ ساله با چین

مشاور نخست وزیر عراق از نهایی شدن مکانیسم مالی برای اجرایی شدن پروژه‌هایی که در قالب توافق ۲۰ ساله همکاری راهبردی چین و عراق مورد توافق قرار گرفته است خبر داد. در قالب این مکانیسم بانک مرکزی عراق حسابی را که توسط یک شرکت حسابرسی بین‌المللی نظارت می‌شود برای تأمین مالی پروژه‌های تعریف شده ایجاد کرده است. در قالب توافق ۲۰ ساله چین و عراق، بغداد روزانه ۱۰۰ هزار بشکه نفت به چین تحویل می‌دهد. پول نفت صادراتی در این حساب واریز می‌شود و به تناسب پیشرفت پروژه‌های مورد توافق، هزینه‌ها از این حساب به شرکت‌های چینی پرداخت می‌شود. این روند توسط یک شرکت حسابرسی بین‌المللی نظارت می‌شود. توافق راهبردی چین و عراق چند سال پیش به امضا رسید اما فرایند اجرای آن اخیراً آغاز شده است.

داده‌های تازه

شرکت‌های چینی به تحریم روسیه چگونه واکنش نشان داده‌اند؟

نوع واکنش چین به تحریم‌های روسیه عاملی تعیین‌کننده در سرنوشت جنگ اوکراین و آینده اقتصاد سیاسی روسیه است. چین ۲۰ درصد تجارت خارجی روسیه را در دست دارد و ۱۳ درصد ذخایر ارزی روسیه در بانک‌های چینی‌اند. افزون بر این طیف وسیعی از شرکت‌های چینی در روسیه فعالیت می‌کنند. داده‌های به روزی که دانشگاه بیل در مورد فعالیت شرکت‌های خارجی در روسیه پس از تحریم‌ها منتشر می‌کند نشان از تداوم فعالیت اغلب شرکت‌های چینی در این کشور و کوشش برخی شرکت‌های چینی برای جایگزینی شرکت‌های غربی دارد. باوجود آنکه بیش از ۱۰۰۰ شرکت غربی تاکنون روسیه را ترک کرده‌اند، اما فعالیت شرکت‌های مهم چینی اغلب تداوم یافته است. البته شرکت‌های بزرگ نفتی چین و نیز بانک‌های بزرگ این کشور همکاری با روسیه را متوقف کرده یا کاهش داده‌اند و یا از طریق زیرمجموعه‌های خود در بازار روسیه فعالیت می‌کنند. از آنجا که سیستم بانکی روسیه تاکنون مهمترین هدف تحریم‌های آمریکا و اروپا بوده است، بانک‌های بزرگ چینی بیشترین احتیاط را نشان داده‌اند.

جدول ذیل آخرین وضعیت فعالیت شرکت‌های چینی در روسیه را نشان می‌دهد.

جدول ۱- وضعیت فعالیت شرکت‌های چینی در روسیه پس از اعمال تحریم‌ها

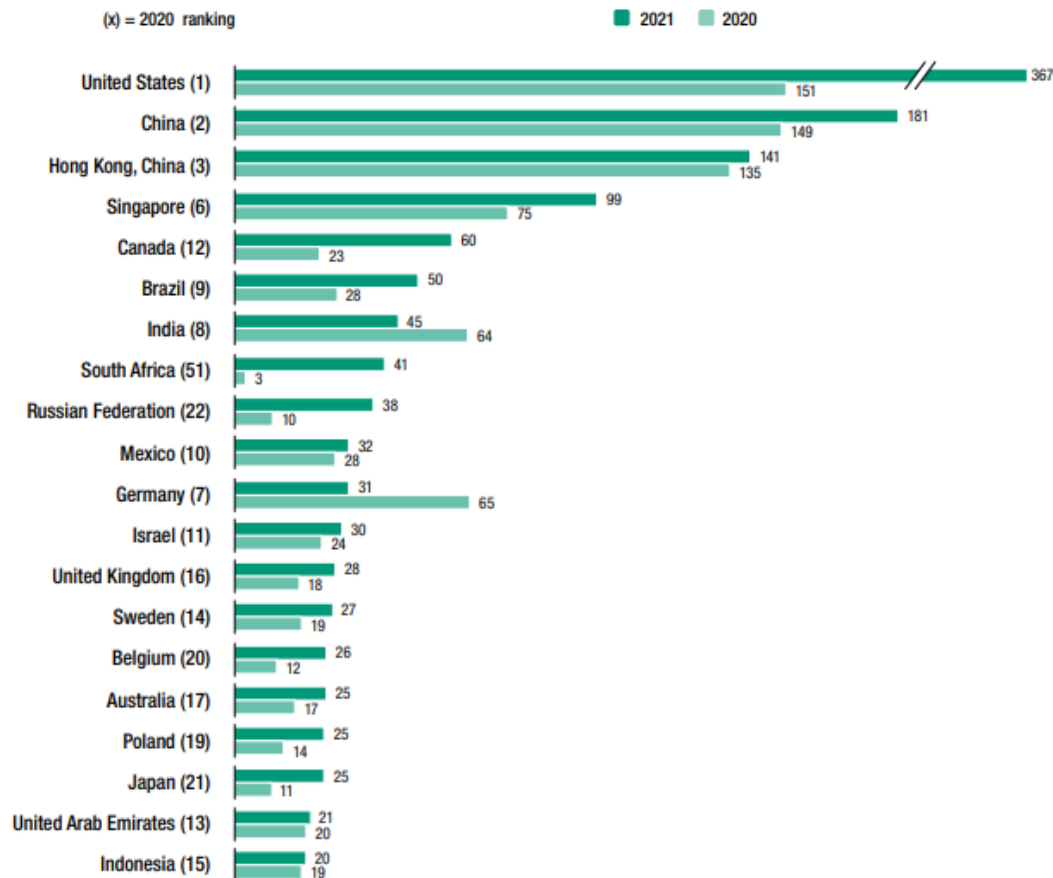
کشور	نوع شرکت	وضعیت	نام شرکت
چین	مالی	شرکت‌های روسی در بانک حساب باز می‌کنند.	Agricultural Bank of China
چین	صنعتی	هنوز به روسیه پرواز می‌کند	Air China
چین	خدماتی	هنوز در روسیه فعالیت می‌کند	Alibaba
چین	تکنولوژی	سرمایه‌گذاری مشترک با صندوق سرمایه‌گذاری مستقل روسیه	ANT Group
چین	خدماتی	هنوز در حال فعالیت و ارائه فروش آنلاین به روسیه است	Anta Sports
چین	صنعتی	برنامه‌ریزی پروژه‌های زیرساختی جدید	China Communications Construction Company
چین	مالی	شرکت‌های روسی در بانک حساب باز می‌کنند.	China Construction Bank
چین	مالی	دفاتر در روسیه، فعالانه به دنبال کارمندان جدید روسی است	China Life Insurance Company
چین	مواد	بحث در مورد سرمایه‌گذاری با دولت چین برای افزایش سهام در شرکت‌های انرژی و کالای روسیه	China Minmetals

کشور	نوع شرکت	وضعیت	نام شرکت
چین	خدمات ارتباطی	فعالیت طبق معمول	China Mobile
چین	انرژی	فعالیت طبق معمول	China National Petroleum Corporation
چین	صنعتی	به ساخت بزرگراه ولادیوستوک در مارس ۲۰۲۲ ادامه می‌دهد	China Railway Construction Corporation
چین	صنعتی	فعالیت طبق معمول	China Railway Engineering Corporation
چین	صنعتی	پیمانکار دولت روسیه	China State Construction Engineering
چین	صنعتی	افزایش محموله‌های زغال سنگ از روسیه	China State Railway Group Company
چین	خدمات ارتباطی	یک شرکت تابعه در روسیه: China Unicom (روسیه) عملیات با مسئولیت محدود. فعالیت طبق معمول	China United Network Communications
چین	صنعتی	صراحتاً تصمیم برای خروج از روسیه را تغییر داد	Didi
چین	صنعتی	در مورد اینکه آیا آنها به عملیات ادامه خواهند داد یا خیر، سکوت می‌کند	FAW Group
چین	خدماتی	برنامه‌ریزی توسعه در روسیه	Haier
چین	انرژی	فعالیت به طور معمول	Hengli Group
چین	فناوری ارتباطی	فعالیت به طور معمول	Honor
چین	مالی	دفتر فعال در مسکو به تماس‌های رویترز برای اظهارنظر در این مورد پاسخ ندادند	(Industrial Bank (China
چین	صنعتی	فعالیت به طور معمول - فروشگاه روسی هنوز به طور کامل فعال است	JD.com
چین	لوازم مصرفی	فعالیت طبق معمول	Kweichow Moutai
چین	صنعتی	ما فعالانه در حال بررسی فرصت‌ها برای همکاری با شرکای روسی خود هستیم	Oasis Logistics Corp
چین	فناوری اطلاعاتی	فعالیت طبق معمول	Oppo
چین	املاک	یک شرکت خواهر، Poly Technologies، یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان تسلیحات چین است و توسط ایالات متحده تحریم شده است. در دفتر ثبت مالیات روسیه	Poly Real Estate
چین	انرژی	همکاری با یک بانک روسی "Solidarnost" در پروژه‌های دریایی	PowerChina
چین	صنعتی	عملیاتی می‌ماند؛ برای افزایش صادرات برنامه‌ریزی می‌کند	SAIC Motor
چین	صنعتی	فعالیت طبق معمول	Sany Heavy Industries
چین	فناوری اطلاعاتی	با ادامه صادرات به روسیه، تحریم‌های آمریکا را نادیده می‌گیرد	Semiconductor Manufacturing International Corporation

کشور	نوع شرکت	وضعیت	نام شرکت
چین	مراقبت‌های بهداشتی	فعالیت طبق معمول	Shanghai Fosun Pharmaceutical
چین	خدمات رفاهی	فعالیت طبق معمول	State Grid Corporation of China
چین	مراقبت‌های بهداشتی	هنوز در روسیه فعالیت می‌کند	Syngenta
چین	خدمات ارتباطی	سرمایه‌گذاری عمده در VK	Tencent
چین	انرژی	نیروگاه‌های بزرگ و حدود ۲۰ شرکت زغال‌سنگ روسی در مورد برنامه‌هایی برای افزایش تجارت دوجانبه گفتگو کردند	The China Coal Transportation and Distribution Association
چین	املاک	فعالیت طبق معمول	Vanke
چین	صنعتی	هنوز در روسیه فعالیت می‌کند	Vivo
چین	مواد	هنوز در روسیه فعالیت می‌کند	Wanhua Chemical Group
چین	صنعتی	ساخت کارخانه مواد نسوز در لیپتسک روسیه	Xibao Metallurgy Materials Group
چین	فناوری اطلاعاتی	فعالیت طبق معمول	ZTE

آمریکا جذاب‌ترین مقصد سرمایه‌گذاری خارجی

گزارش تازه آنکستاد در مورد سرمایه‌گذاری خارجی در جهان، داده‌های قابل تأملی ارائه می‌کند. آمریکا همچنان به‌عنوان جذاب‌ترین مقصد سرمایه‌گذاران مستقیم خارجی در سال ۲۰۲۱ باقی‌مانده است. چین نیز همچنان موقعیت دوم خود را حفظ کرده است. در محیط همسایگی ایران، موقعیت امارات و اسرائیل قابل توجه است. اسرائیل با جذب سرمایه ۳۰ میلیارد دلاری در جایگاه ۱۲ قرار گرفته است و امارات عربی متحده با جذب ۲۰ میلیارد دلار سرمایه مستقیم خارجی در ۲۰۲۱ در رده نوزدهم قرار گرفته است. موفقیت هند به‌عنوان دیگر قدرت در حال ظهور نیز قابل توجه است. این کشور با جذب ۶۴ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در رده هفتم قرار گرفته است.

Figure I.7. | FDI inflows, top 20 host economies, 2020 and 2021 (Billions of dollars)

Source: UNCTAD, FDI/MNE database (<https://unctad.org/fdi/statistics>).

رشد ۲۰۰ درصد صنعت توریسم دبی

مقامات دبی از رشد ۲۰۰ درصدی صنعت توریسم این شهر خبر دادند. میزان توریست‌های بازدیدکننده از این شهر از ژانویه تا مه ۲۰۲۲، ۶،۱۷ میلیون نفر بوده است. این افزایش ۱۹۷ درصدی نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۱ است، زمانی که کمی بیش از ۲ میلیون نفر از بزرگ‌ترین شهر امارات متحده عربی بازدید کردند.